

Megérett a könnyítésre

— Ott volt egy csomó tétel, húztam egyet. Az állt rajta: *milyen munkákat nem szabad a nőknek végezni?* No, erről tudok egyet-mást — meséli a terhessége hetedik hónapjában levő asszony —, neki is kezdtem mindjárt. Mondom, hogy például a kismamának könnyebb munkát kellene biztosítani, de bizony rám is akkora emelések várnak...

Itt egy kis hatásszünetet tartott az eladónő, aztán így folytatta.

— És ekkor abbahagyták velem. Húzzak egy másik cédulát, arról beszéljek.

Egy vizsga története — dióhéjban. De a dióhéjban sok egyéb is benne van. Például az, hogy számos, különösen sok nő foglalkoztató munkahelyen — még mindig megoldatlan egy sor, jellegzetesen női probléma. S a történet jellemző csattanója — hogy kényes, nehéz kérdés ez, talán inkább csevegjünk másról — egyfajta szemléletet is szimbolizál. A ráérősséget, a beleenyugvást, halogatást.

Azt olvastam egy statisztikában, hogy a női munkavállalók aránya az egész népgazdaságon belül a kereskedelemben a legmagasabb. Kerülnek tehát mások is hasonló körülmények közé, mint a fent idézett eladónő. Mit tehet történetünk hőse, mikor a boltba egyre-másra érkeznek az olyan áruk, amelyek lényegesen — vagy messze! — meghaladják a nők által emelhető 20 kilogrammos súlynormát? Jó esetben azt, hogy nézi, amint a kartársnő bírkózik a terhekkel — mert tekintettel van rá, és nem hagyja, hogy veszélyeztesse önmagát, leendő gyermekét. Ez nemes gesztus egy kolléganőtől, de ennyi segítség a nőknek — összeségében bizony kevés.

A Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezetének Csongrád megyei Bizottsága vizsgálta és jogosan kevesli a bolti és a raktári munka könnyítésére tett intézkedéseket. Persze magyarázat erre is akad: „egyrészt kevés eszköz vásárolható, másrészt sok régi építésű boltban, raktárban ezek nem is használhatók. Külön problémát okoz, hogy az ipar a kívánt mértékig nem tudja növelni az előrecsomagolt áruk árnyát, de a gyűjtőcsomagolások is lényegesen meghalad-

ják a 20 kilogrammos súlynormát”.

Az egyéni gond így kerekedik országossá. Mégis, nehéz elhinni, hogy közös jóakarattal — tudniillik az ipar és kereskedelem tárgyalásaiban —, több odaadással, fokozottabb gondossággal, s persze némi anyagi áldozattal, ne lehetne segíteni ezen a helyzeten. Annyi bizonyos: nagyon megérett már a könnyítésre, változtatásra. S az is vizsga, mikorra és hogyan oldódik meg.

S. M.

KÉPERNYŐ Fórum

Miért, hogy a Fórum a lévé egyik legnépszerűbb sorozata? Először is, mert mindig valami olyasmiről van szó, ami mindenkit érdekel. Aki nem hitte eddig, hogy például külgazdaságunk kérdéseiről foglalkoztatják az embereket, azt meggyőzte a pénteki adás. Vályi Péter, a Minisztertanács elnökhelyettese meglepően szakszerű kérdéseket kapott. Ezeket a kérdéseket, és a válaszokat ugyanakkor megértették az Egyesült Izzó kultúrteremben összegyűlt mérnökök, közgazdászok, munkások, a képernyő előtt tanárok, pincérek, orvosok, mindenki.

Vámpolitikánktól a más országokhoz fűződő gazdasági, műszaki kapcsolatainkon keresztül nyersanyag-gazdálkodásunk ezerféle, de egymással összefüggő kérdése alapos, eligazító, félreértéseket oszlató válasz hangzott el az új típusú interjú 75 percében. Itt persze nincsenek „előregyártott” kérdé-

sek, sem megtervezett feleletek. Az egyeneskövetítés a képernyő előtt is érzékelhetővé teszi a helyszínen kialakult közvetlen légkört. És talán ez a másik magyarázat arra, mi ülteti az embereket adásról adásra a készülék elé. A spontán „elbeszélgetés” vonzását csak növelik a szokatlan tévés megoldások. Látható a kérdéseket fogadó apparátus, hogy ott döntik el, merre mozduljon a kamera, hogy nincs lehetőség „kozmetikázásra”. Hogy ilyen körülmények feltétlen nyíltágra, ösztönözésre kényszerít. Természetesen az is észrevehető, hogy ez az „elbeszélgetés” munka a javából. Fügyelemmegosztás és villámgyors reagálás képessége, szuggesztivitás, pedagógiai és diplomáciai érzék, bizonyos szereplési készség — olyan adottságok, amelyek kellene a fórumon. Csoda, hogy népszerű ez a tévésorozat?

S. E.

„Itt lettem igazán emberré”

Hingl Józsefet, a technikai tudományok kandidátusát, a szegedi kőolajfűrészi üzem vezetőjét 1972. október 1-től fölmentették eredeti beosztásából, s egyúttal az Országos Kőolaj és Gázipari Tröszt fűrészi főosztályának vezetőjévé nevezték ki.

Jól emlékszem a jelenet-re. Tűzoltóeszkendők védelmében azbesztruhás, védősikakos emberek indultak a tűz felé. Mi lélegzetfójtva figyeltük őket, s abban reménykedtünk, hogy egy váratlan szellőzés, vagy az elem kiszámíthatatlan ereje nem lebbenti föl a vízfüggönnyt. Azok az emberek az életükkel játszottak ott, a tomboló 168-as kűtnál. Öten mentek, s az egyikőjük, legelől. Hingl József volt. S ugyanígy emlékszem arra a tíz év előtti találkozásunkra, Üllésen. Akkor néman szemlélte az olajkiterítés színelvét, szeméből kimondhatatlan szomorúságot véltem kiolvasni. Fájt neki, hogy akkor alulmaradt. Hingl József, a fiatal olajmérnök képe természetesen nem csupán ilyen látványos eseményben tűnik elém, hanem a szegedi szénhidrogén-kutatás egyszerű, de annál nagyobb erőfeszítést igénylő hétköznapijairól, amely számára éppen olyan nagy próbát és harcot jelentett, mint valamelyik kiterítés. És ugyanannyi energiát és kitartást, mint bátorságot a tűz.

Az iskolából szinte alig kikerült olajmérnök nem keresett csendesebb vizet, amikor 1952 tavaszán Üllésen megismerkedett a szegedi szénhidrogén-medence tu-

lajdonzáival. Pedig akkor azonnal látta, hogy a kutatáshoz itt előbb új ismereteket kell gyűjteni. Hingl József vállalta ezt a feladatot, ő lett az üllési kirendeltség, majd 1965-ben a szegedi (dorozsmal) üzemegység vezetője. A maroknyi vándorló olajbányász törz-

gárda mellé közben ezerfős üzem szerveződött, előbb 6, 10, majd az algyői rekordfűrészi idején, 1969–70-ben 18–20 berendezés dolgozott a környéken. Az országban először itt fűrészt szuperfűrészes olajkutatás, s itt mélyítették le a soha nem remélt rövid idő alatt 2–3000 méter mélységű fűrészt. Hingl Józsefnek megvolt a képessége arra, hogy a szakmai feladatokon túl, a nagyon nehéz munkát végző olajbányászokból megbízható kollektívát kovasszon, amelyek élén hozzáfért, fiatal gárda áll. S ahogy Szegeden a hazai olajbányászat új korszakának eredményel, sikerei megszülettek, lett tekintélye nem kis részének, Hingl Józsefnek. S közben arra is szakított időt, hogy Európa egyik legtekintélyesebb intézetében — a Szovjetunió Össz-szövetségi Olajipari Fűrésztudományi Intézetében — tanulmányokat folytasson, s megszerezze a technikai tudományok kandidátusa címet. A megfontolt, kommunikatív élő és gondolkodó olajmérnök munkásságára nemcsak az olajbányászat vezetői figyelték fel; megválasztották az MSZMP Csongrád megyei végrehajtó bizottsága tagjául.

Hingl Józseffel nemrég a szegedi medence egyik legújabb kútjánál jártam. Csak nehezen árulta el, hogy — ide búcsúzni jött. Saját szavaival: „Életemnek legszebb, és legizgalmasabb színhelyétől, ahol igazán ember lettem, s ahol a fiam megszületett, s amiért Szegedet mindig szeretni fogom.”

M. L.

Főszerepben egy szövölány

A hatalmas szövőteremben csattognak a gépek szárai, forognak a csévék ezrei, s kenderszállak milliárdjai szövik végekké. A tétó alatt csőrendszer, mint valami különleges röntgenfelvétel érhálója. Közöttük puha szárnyakon száll a szösz. Az idegnek eleinte elviselhetetlennek tűnik a zaj.

A gépek között bekötött fejú lányok, asszonyok szelidítik-igazítják a szálak útját. Sajátos szövétermi „csendélet”, ugyanolyan hétköznapi tünő kép, mint bármely más munkahelyen. Vagy mégsem? A szorgoskodó szövőnők között idegen és szokatlan arcok: torzonborz szakállasok, nagyhajúk, földetlen fejek. Szokatlan számszámokkal foglalatoskodnak: csapókkal, kamerákkal, hatalmas pupillájú lámpákkal. Magas állványt építenek az egyik bejárat mellett, begyakorlott mozdulatokkal. A zakatoló szövőgépek között feltűnik néhány „ismeretlen ismerős” arca-alakja: Moór Marianné, Monyók Gabié, és a másik fiatal lány sem ismeretlen a szegediek szemében, ő volt a Dóm téri Júlia néhány héttel ezelőtt: Kútvolgyi Erzsébet. Ők is bekötött fejjel, munkaruhában a szövőgépek kiálló dzsungelében. Az állvány tejejről éles hang bírkózik a terem zajával: Figyelem, felvétel! Munkában a csapó: Szabad a lélegzet 20/1.

Filmet forgatnak az újszegedi kenderben.

Főszerepben egy szövölány.

FILMSZTORI ÉS PROBLÉMÁK

Néhány évvel ezelőtt dokumentumfilmet készítettem a Lőrinci Fonóban — mondja Mészáros Márta, a film rendezője. — Ott ismertem meg egy fiatal szövölányt. Ennek a jópofa, értelmes és gondolkodó húszéves lányának a története nagyon felizgató. Kinyomoztam a lehető legmélyebbre nyúló gyökereket, indítékokat és motivációkat, s ez a valóságos történet adta a mostani filmem inspirációját, alapötletét.

A film története igen egyszerű. Egy fiatal lány ott hagyja faluját, szüleit, múltját, régi önmagát, s valami szebbre vágyva a városba megy, és szövőgyárban kezd dolgozni. Szakít régi fiújával, aztán találkozik egy egyetemistával. Kiderül a kettőjük között szövődő szerelem, s ezt a kapcsolatot a lány nagyon komolyan veszi. Ekkor kezdődik a tulajdonképpeni bonyodalom, a mélyebb probléma. Felszínre kerülnek a lány gátlásai, ki-sebbségi érzése, kételye; egy munkáslány és egy egyetemista fiú között lehet-e tartós a kapcsolat? Megoldható, illetve feloldható-e ez a

gátlásreflex, valódi probléma-e ez mai társadalmi munkás- és egyetemista fiataljainak egy olyan struktúrájú városban, mint például Szeged?

A lány története különös eset, nem szeretném, ha messzemenő és elhamarkodott általánosításokat vonnánk le belőle — fejtegeti a rendező. — Arra voltam kíváncsi, arra kerestem és keresem a választ, hogy milyen távolság-mélység tántog munkásfiatalok és egyetemisták között, mennyire élnek a mai huszonévesekben az egykori, és szavakban már megcsúfolt előítéletek? Azt is a film problémái közé sorolnám, hogy a fiú-lány kapcsolatában mennyire érvényesül az oly sokat hangsúlyozott egyenjogúság. A nőkben még rengeteg gátlás él. A filmbeli szerelmi történet kapcsán a lány rájön arra, hogy először a saját világához fűződő viszonyát kell tisztáznia, amire a házasság nem lehet megoldás. Valom, hogy a nők 80 százaléka, ha nem érzi jól magát a világban, ha hiányzik neki valami, ha nem találja a helyét, akkor a szerelemben és a házasságban keres menedéket, holott először az önmaga és a világ viszonyát kellene tisztáznia.

SZÖVÖLÁNY CONTRA EGYETEMISTA

A film — melynek még csak ideiglenes címe van, az viszont nem is egy: a csapókra fehér kékterítával a Szabad lélegzet címet írták, a forgatás végén már Becsukott szemmel címet emlegették — két főszereplője fiatal művész, ebben a filmben debütálnak majd a mozivásznak. A szövölányt Kútvolgyi Erzsébet alakítja, az egyetemista fiú a Fékete város Fabritius Antija, Nagy Gábor.

Kútvolgyi Erzsébet nagyon ügyesen mozog a szövőterem kattogó-csattogó gépei között. Ismerős és engedelmes segítőt már a hangos masinák. Két nap alatt megtanult szóni, nem is rosszul. Nemcsak nagyon tehetséges, de szorgalmas és kritikus ember is.

Első pillanatban megijedtem a filmtől, de hamar összebarátkoztunk. Ami a saját véleményemet illeti, nem fedi a megformálódó figura életfelfogását. Senki sem lehet annyira rabja ki-sebbségi érzésének, gátlásainak, mint a filmbeli szövölány. Ma már a szövölány nem „cukros ételekről álmodik”, és sok mindent tudnia kell a világról. Itt a szövődeben megrendítő dolgokat tapasztaltam. Nem hittem volna, hogy ennyire nehéz, fárasztó és idegölő munka a szövőnőké. Sajnos, ezek a lányok, asszonyok nem a széptől telítődnek napi nyolc óra alatt, s aki ezután a munka után még erőt érez maga-

ban a tanulásra, olvasásra, művelődésre, azé minden tisztelet és elismerés.

— Amikor arra a kérdésre kerestük a filmben a választ — meséli Nagy Gábor —, hogy egyetemista létemre elvonnék-e egy munkáslányt feleségül, csak az én szövegemet rögzítette a forgatókönyv. Az én véleményem egyezik a szövőkönyvével. Ha a lány szegyélli azt, hogy munkáslány, akkor nem venném feleségül. Ha valóban ki akar törni, többet akar tudni, és ezért tesz is, akkor nem állhat távol egymástól a két ember. Hiszen egy ember értékét nem a végzettsége határozza meg.

PROLOGUS EGY HOLNAPI VITÁHOZ

Mai történetet vizsfilme Mészáros Márta. Egy jellemet jár körül, egy női magatartásrajzot készít arról, hogy milyen áron lehet átlépni egyik közből másikba. Tipikusan mai problémák ezek. A rendező vállalja, hogy nő, s különös érzékenységgel finomabban, differenciáltabban látja a világot. Hogy mennyire rem kritikus skatulya a filmjeire használt „lírai realizmus”, arra egy példa: a forgatókönyv csak a film vázát gerincét rögzíti. A szereplők, statiszták, azaz munkásfiatalok saját, spontán megnyilatkozásait vették filmszalagra. Lehet-e tartós és mély szerelmi és emberi kapcsolat munkásfiatalok és egyetemisták között?

— Lehet, ha a munkásfiatal tanul, képezi magát, kiállításokra és hangversenyekre jár.

— Kíváncsi vagyok, hogy abban a borzasztó és tompító zajban eltöltött nyolc óra után kinek van ereje, nem szándéka vagy igénye, hanem ereje a színházba járásra például. Örül, hogy pihenhet.

— Pedig a különböző műveltségi szint akadályai lehet két ember tartós kapcsolatának.

— Miért? Ha mindenki a maga munkaterületén a maximumot nyújtja, akkor, azt hiszem, egész ember. Különbözőben is, ki kéri számon egy egyetemistától, hogy tudjon szóni?

— Ez azért túlzás.

Izgalmas és vitára ingerlő filmnek ígérkezik Mészáros Márta Szegeden forgatott alkotása. Ha minden a menetrend szerint halad, még ez évben találkozhatunk vele a mozivásznakon. S akkor majd visszatérünk rá, vitára bocsátjuk. Hiszen valamenynyien érdekeltek vagyunk, mi, szegedi fiatalok. Rólunk is, értünk is szól a film.

Tandi Lajos